

6. Kestävä kehitys

Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma - Agenda 2030 - asettaa yhteiset tavoitteet kestävän kehityksen toteuttamiseksi kaikille YK:n jäsenmaille. Agenda 2030 pyrkii kestävään kehitykseen niin talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristönkin kannalta.

Pääministeri Marinin hallitusohjelma ”Osallistava ja osaava Suomi” tavoitteena on luoda Suomesta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen yhteiskunta vuoteen 2030 mennessä.

Kuten neljään edelliseen talousarvioesitykseen, myös vuoden 2022 talousarvioesitykseen sisältyy hallinnonalojen pääluokkaperusteluihin tekstit kestävän kehityksen edistämisestä ja sen kytköksestä talousarvioon jokaisella hallinnonalalla (ks. yksityiskohtaiset perustelut/hallinnonalojen pääluokkaperustelut).

Hiilineutraali Suomi ja talousarvioesityksen määrärahat

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Pääministeri Marinin hallitus on asettanut tavoitteekseen, että Suomi on hiilineutraali v. 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttaminen on mahdollista vain, jos ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään.

Vuoden 2022 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu talousarvioesitykseen sisältyvät määrärahat, jotka edistävät hallituksen hiilineutraaliuden tavoitetta. Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksiin lukeutuvista määrärahoista hiilineutraaliuden tavoitteita edistetään määrärahoilla, jotka kohentavat ympäristön tilaa ja lisäävät uusiutuvan energian käyttöä edistäviä investointeja. Myös maaseudun kehittämissuunnitelma sisältää ympäristöön ja ilmastoon liittyviä hankkeita. EU:n viheryhteistyötoiminnalla, ympäristökorvauksilla sekä luonnonmukaisen tuotannon edistämällä on merkittävä rooli maatalouden kehittämisessä ympäristön kannalta kestävään suuntaan.

Uusiutuvan energian tuotantotukeen panostetaan merkittävästi, jotta riippuvuus fossiilista polttoaineista vähenisi. Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin.

Luonnonsuojelualueiden hankinnalla edistetään metsien suojelua sekä turvataan luonnon monimuotoisuutta. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeiden tukemisella voidaan löytää uusia innovatiivisia ratkaisuja mm. biotalouden kehittämiseen, kierrätystalouden edistämiseen ja vähähiilisen yhteiskunnan ratkaisuihin. Kehitysyhteistyömäärärahoilla Suomi osallistuu hankkeisiin, joilla edistetään kestävää taloudellista kehitystä ja hyvinvointia kehitysmaissa ja ehkäistään ympäristöhaittojen syntymistä. Näiden hankkeiden tavoitteina on mm. parantaa ruokaturvan, veden ja energian saatavuuden sekä luonnonvarojen kestävän käytön edellytyksiä.

Joukkoliikenteen palvelujen kehittämiseen kohdennetaan määrärahoja, mikä mahdollistaa henkilöliikenteen määrän ja siitä aiheutuvien päästöjen vähentämisen etenkin kaupunkiseuduilla. Sähkökäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversioiden hankinta- ja konversiotuen tavoitteena on edistää autokannan uudistumista siten, että yhä useampi henkilöauto toimisi vaihtoehtoisilla käyttövoimilla tai polttoaineilla (sähkö, bio- ja maakaasu, korkeaseosetanoli) ja vähentäisi liikenteestä aiheutuvia haitallisia päästöjä.

Talousarvioesitykseen sisältyvät hiilineutraaliutta edistävät määrärahat on ryhmitelty hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien perusteella. Yhteenvedon ulkopuolelle on jätetty kaikki toimintamenot sekä erilaiset järjestöavustukset ja jäsenmaksut.

Merkittävä osa Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta kohdistuu vuodelle 2022 ja on huomioitu talousarvioesityksessä sekä alla olevassa taulukossa. Hallitus on linjannut, että elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta käytetään 50 % vihreän siirtymän edistämiseen (katso myös luku 5.2 yleisperusteluissa).

Hiilineutraali Suomi, keskeiset toimenpiteet, milj. euroa

	2021 budjetoitu	2022 esitys
3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	722	849
3.2 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	371	277
3.4 Elinvoimainen Suomi	242	264
3.4.1 Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	306	253
3.4.2 Maatalous	586	616
Yhteensä	2 227	2 259

Vuoden 2022 talousarvioesityksessä hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 2,3 mrd. eurolla. Tämä on arviolta 32 milj. euroa enemmän kuin mitä vuoden 2021 talousarviossa on budjetoitu vastaaviin toimiin. Määrärahan kasvu edelliseen vuoteen verrattuna aiheutuu pitkälti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta.

Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi -kokonaisuuden osalta määrärahat kasvavat 127 milj. eurolla vuodesta 2021, mikä johtuu energiatukeen kohdistettavien määrärahojen kasvusta. Elpymis- ja palautumissuunnitelman kautta kohdennetaan merkittävää rahoitusta energiatukeen mm. energiainfrastruktuuri-investointeihin sekä uusiin energiateknologia investointeihin. Hiilineutraaliutta edistäviin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan arvioidaan käytettävän selvästi aiempaa enemmän, mikä nostaa Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden määrärahoja 21 milj. eurolla.

Suomi kokoaan suurempi maailmalla -kokonaisuuden määrärahat alenevat 94 milj. eurolla vuoteen 2021 verrattuna, mikä aiheutuu kehitysyhteistyömäärärahojen vähenemisestä mm. hallituksen kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien päättyessä. Liikenneverkon kehittämiseen ja ylläpitämiseen kohdennettavat määrärahat pienenevät 53 milj. eurolla vuodesta 2021, mikä selittyy etenkin länsimetron ja raidehankkeisiin liittyvien valtionavustusten poistumisella ja ajoituksella. Maatalouden osalta kestävä kehitystä edistävien määrärahojen arvioidaan nousevan n. 30 milj. eurolla vuodesta 2021, mikä aiheutuu maaseudun kehittämissuunnitelman maksatusten kasvusta sekä maankäyttösektorin ilmasto- ja ympäristöpolitiikan määrärahojen kasvusta.

Määrärahoihin sisältyy myös tukia, joiden voidaan arvioida olevan ainakin osin ympäristölle haitallisia. Näitä on etenkin maataloudelle kohdentuvissa menoissa. Maatalouteen sisältyvillä määrärahoilla on kuitenkin myös ympäristölle hyödyllisiä vaikutuksia, kuten esimerkiksi maatalouden ympäristökorvaukset. Tämän lisäksi liikennesektorilla on sellaisia suoria tukia, jotka voidaan katsoa ympäristölle haitalliseksi.

Verotus ja hiilineutraali Suomi

Talousarvioesitykseen sisältyy useita veroja, joiden voidaan katsoa edistävän hiilineutraaliuden tavoitteita. Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätevero.

Energiaveroja kerätään liikenteen polttoaineista, työkone-, voimalaitos- ja lämmityspolttoaineista sekä sähköstä. Verotulojen lisäksi energiaverot vahvistavat kannustimia energiatehokkuuteen, energian säästöön sekä vähäpäästöisempään energian tuotantoon. Suomi on ympäristöperusteisen verorakenteen osalta Euroopan edelläkävijä ja energiaverotuksen taso on kansainvälisesti korkea. Energiatuotteiden verot määräytyvät niiden energiasisällön ja elinkaaren aikaisen hiilidioksidipäästöjen mukaan. Liikennepolttoaineiden verotuksen lisäksi autovero ja ajoneuvoveron perusve-

turpeen päästöohjaukseen. Kokonaisuutena energiaverotuksen päästöohjaus ei merkittävästi muutu. Parafiinisen dieselöljyn verotuen pienentäminen lisää hieman päästöohjausta liikenteessä ja energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen supistaminen lisää energiaintensiivisten yritysten päästöohjausta. Turpeen verottoman käytön laajentaminen koskemaan kaikkia laitoksia ja ylärajan kasvattaminen johtaa päästöohjauksen heikkenemiseen päästökaupan ulkopuolella.

Polttoaineiden kulutukseen kohdistuva päästöohjaus

		2022	2022	2022	2021	
Osuus polttoaineiden päästöistä vuonna 2019		Efektiivinen verotaso €/tCO ₂	PK-hinta €/tCO ₂	Yhteensä €/tCO ₂	Yhteensä €/tCO ₂	
Liikenne ja työkoneet yhteensä		37 %	217	2	219	216
Moottoribensiini	Ei-PK	11 %	323		323	323
Diesel ¹⁾	Ei-PK	18 %	220		220	214
Maakaasu ja raideliikenteen polttoöljy	Ei-PK	0 %	107		107	107
Työkoneet pl. maatalous	Ei-PK	4 %	105		105	105
Maatalouden työkoneet	Ei-PK	2 %	66		66	66
Kaupallinen lentoliikenne (kotimainen)	PK	1 %	0	55	55	55
Kaupallinen vesiliikenne (kotimainen)	Ei-PK	1 %	0		0	0
Energiantuotanto ja rakennusten lämmitys yhteensä		63 %	26	44	71	70
Erillinen lämmöntuotanto ²⁾	PK	1 %	104	55	159	159
Erillinen lämmöntuotanto ²⁾	Ei-PK	7 %	106		106	106
Yhdistetty tuotanto, lämmön osuus ²⁾	PK	9 %	65	55	120	120
Energiaintensiiviset yritykset ²⁾	PK	3 %	34	55	89	86
Energiaintensiiviset yritykset ²⁾	Ei-PK	0 %	70		70	63
Maatalouden polttoöljy lämmitykseen	Ei-PK	1 %	65		65	65
Turve ³⁾	PK	8 %	6	55	61	61
Turve ³⁾	Ei-PK	2 %	9		9	10
Sähköntuotanto, teollinen ensikäyttö ym.	PK	31 %	0	55	55	55
Sähköntuotanto, teollinen ensikäyttö ym.	Ei-PK	2 %	0		0	0
Yhteensä		100 %	96	29	124	123

¹⁾ Dieselin alennetun verokannan osalta on huomioitava henkilöautoilta kannettava käyttövoimaverotus.

²⁾ Ei sisällä turvetta.

³⁾ Sisältää erillisen lämmöntuotannon, yhdistetyn tuotannon ja energiaintensiivisten yritysten palautuksen.

Sähköveron osalta alla olevassa taulukossa kuvataan sähkön kulutuksen jakautuminen verotasoittain ja talousarvioesityksen muutokset vuodelle 2022.

Sähkön kulutukseen kohdistuva energiaverotus

	Osuus sähkön kulutuksesta %	Verotaso 2022 €/MWh	Verotaso 2021 €/MWh
Kotitaloudet, palvelut, tieliikenne	49,1 %	22,53	22,53
Teollisuus, kaivostoiminta, maatalous, suuret konesalit	49,1 %	0,63	0,63
Kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput, konesalit ja sähkökattilat, teollisen mitta- luokan lämpöpumput jne.	0,6 %	0,63	22,53
Kierrätysteollisuus	0,1 %	0,63	22,53
Raideliikenne	1,1 %	0	0
Yhteensä	100 %	11,37	11,54

Eri käyttökohteiden osuudet polttoaineiden päästöistä ovat suuntaa-antavia, sillä verotuksen ja päästökaupan päällekkäisyydestä ei ole tällä hetkellä olemassa tarkkaa tilastotietoa. Molempien taulukoiden luvut perustuvat valtiovarainministeriön vero-osaston arvioon ja niiden sisältämiä oletuksia on avattu tarkemmin valtiovarainministeriön internet-sivuilla www.vm.fi/energiaverotus.

Yksittäisiä verotukia ja niiden määriä kuvataan tarkemmin talousarvioesityksen tulomomenteilla.